

FİDANCILIK TEKNİĞİ

DERS 8: FİDAN ÜRETİM TEKNİKLERİ (Göz aşmaları)

Öğr.Gör.Hande ASLAN

T GÖZ AŞISI

- Göz aşıları arasında en çok bilinen ve kullanılan göz aşı yöntemi T göz aşısıdır.
- Anaç üzerinde kabuğun T şeklinde kesilmesinden dolayı bu isimle adlandırılır.
- Özellikle birçok süs çalılarının üretilmesinde kullanılır.

AŞI ÇEŐİTLERİ

Göz aşıları ve kalem aşıları olmak üzere ikiye ayrılır.

Göz aşıları

- Üzerinde bir göz veya tomurcuk bulunan küçük bir dal parçasından alınan bir kalem
- kullanılarak yapılan aŐılama yöntemi göz aşı veya tomurcuk aşı olarak adlandırılır.
- Bu yolla bir bireyden çok sayıda göz alma olanağı vardır.
- Bu metot ile kıymetli, nadide bireyler üretilir. Ekonomik ve amatörlerin kolaylıkla uygulayabileceğı bir aşı yöntemidir.

Göz aşılarını 3 grupta toplamak mümkündür:

1. T göz aşısı
2. Yama göz aşısı
3. Yongalı göz aşısı

T GÖZ AŞISI NE ZAMAN UYGULANIR?

T göz aşısı iyi gelişmiş ve vejetasyon devresi içinde su yürümüş ve kabuğun odundan kolaylıkla ayrıldığı dönemde olan anaçlara uygulanır.

- Anacın 0,6-2,5 cm çapında ve oldukça ince kabuklu olması istenir. Gözlerin alındığı odun kısmının ise kabukları kalınlaşmamış 1-2 yaşında olması istenir.

T GÖZ AŞISI NASIL UYGULANIR?

1. Üzerinde göz bulunan kabuk kalkanın çıkarılması için gözün 1 cm kadar aşağısından eğimli bir kesimle işe başlanır ve bu kesim gözün altına kadar devam eder. 2,5 cm üzerinde ise son bulur. Kabuk kalkanı mümkün olduğu kadar ince fakat aynı zamanda bir parça sert olmalıdır.
2. Anaç üzerinde yerden 5-25 cm yükseklikte iki boğum arasına 2,5 cm uzunlukta dikey bir kesim yapılır. Bunu T şeklini verecek şekilde üstten bir yatay çizgi izler.
3. İki kabuk dilimini kaldırmak için aşı makası hafifçe çevrilir alttaki göz, gözün sadece yaprak sapı kalacak şekilde yukardan aşağı hazırlanan göze yerleştirilir.
4. Rafya ile bağlanır.

5. Bağlama işleminde bağ olarak lastik tercih edilmelidir.
6. Lastik bağı ne çok gevşek ne de aşıda bir zarar meydana getirecek kadar sıkı olmalıdır.
7. Aşı yaklaşık iki hafta içinde özellikle de gllerde tutar.
8. Aşının tuttuğu, gözdeki yaprak sapının düşmesiyle anlaşılır.
9. Anaç yaz sonu veya sonbaharda aşının üstünden kesilerek uzaklaştırılır.

YAMA GÖZ AŞISI

- Yama göz aşısının en belirgin özelliği dikdörtgen şeklindeki bir kabuk parçasının anaçtan kesilip çıkarılması ve bunun yerine üzerinde bir göz bulunan üretilmek istenen bitkiden alınan kabuk parçasının yerleştirilmesidir.
- Yama göz aşısının yapılması T göz aşısına oranla daha yavaş ve zordur
- Ancak ceviz ve pikan gibi kalın kabuklu türlerde başarılı olarak uygulanmaktadır.

YAMA GÖZ AŞISI NE ZAMAN YAPILIR?

- Yama göz aşısı yaz sonları veya sonbahar başlarında yapıldığı gibi az olmakla birlikte ilkbaharda da yapılabilir.
- Anaç ve göz kaleminin çapları 1,2–2,5 cm olmalıdır.

YAMA GÖZ AŞISI NASIL YAPILIR?

1. Gerek anaç gerekse kalemden kabuk parçalarının çıkarılması için özel bıçaklar kullanılır. Bu bıçaklarda 2,5-3 cm aralıklarla enlemesine paralel kesim yapacak iki ağzın bulunması gerekir.
2. 2,5 cm uzunlukta olan bu kesimler, anacın düzgün bir yerinde toprak yüzeyinin 10–15 cm üstünde kabuktan oduna kadar giden bir derinlikte yapılır.
3. Bu iki yatay veya enlemesine kesim tek ağızlı bir bıçakla yukarıdan aşağıya kesim yapılarak birleştirilir.

- Yerine takılan kabuk yamasının sarılıp bağlanması gerekir. Yama göz aşısının bağlanmasında kullanılacak materyal, kalem kabuğunun anaçtaki yerini sıkıca tutmakla kalmayıp aynı zamanda göz kabuğunun altına hava girmesini, dokuların kuruyup ölmesini önlemek için bütün yüzeyi kapatabilmelidir.
- Anaç hızla büyümeye başlayınca aşılardan 10 gün sonra aşı bağıнын kesilmesi gerekir.

YONGALI GÖZ AŞISI

- Metot genellikle çapı 1–2,5 cm olan küçük bitkilere uygulanır.
- Özellikle vinifera asma çeşidinde filoksera ve nematoda dayanıklı anaçların sonbaharda yongalı göz aşısı ile aşılması mükemmel sonuç verir.
- Her ne kadar yongalı göz başarılı ise de T göz aşısı kadar çabuk ve basit olmadığından T göz aşısının uygun olduğu durumlarda uygulanmaz.

YONGALI GÖZ AŞISI NE ZAMAN YAPILIR?

Yongalı göz aşısı ilkbaharda bitkide aktif büyüme başlamadan önce veya yaz-aylarında aktif büyümenin su noksanlığı nedeniyle durduğu durumlarda yapıldığı gibi kabuğun odundan kolayca ayrılmadığı zamanlarda da yapılabilir

YONGALI GÖZ AŞISI NASIL YAPILIR?

- Anacın toprağa yakın kısmından, iki boğum arasında düzgün bir yerden kabukla birlikte bir parça odun (yonga) kesilip çıkarılır. Bu yere istenen göz kaleminden alınan ve üzerinde bir göz bulunan aynı büyüklükteki bir kabuklu yonga yerleştirilir.
- Anaç ve kalemde yongalı kabuklar aynı şekilde kesilir. İlk kesim, odunun 450'lik bir açıyla tomurcuğun hemen altından yapılır. İkinci kesim tomurcuğun 1 cm kadar üzerinde başlar. Tomurcuğun arkasından odunun içinden geçecek birinci kesimle birleşinceye kadar aşağıya iner.

- Yongalı göz aşısında, aşı tamamen kaynayıncaya kadar anacın tepesi gözün üzerinden kesilmez. Eğer yongalı göz sonbaharda yapılırsa, anacın tepesi ilkbaharda gözün takınmasından 10 gün sonra vurulur.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Genç, M. 2012. Süs Bitkisi Yetiştiriciliği (Temel retme Teknikleri), Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, Yayın no:55, Isparta.
- rge, Suad, 1992. Ağaç ve Süs Bitkileri Fidanlık ve Yetiştirme Tekniği, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 3676, İstanbul.
- Anonim, 2009. Fidan retimi, Milli Eğitim Bakanlığı ve evre ve Orman Bakanlığı Modülü, Ankara.
- Anonim, 2007. Açıyla retim, Milli Eğitim Bakanlığı MEGEP Modülü, Ankara.
- Anonim, 2007. Çelikle retim, Milli Eğitim Bakanlığı MEGEP Modülü, Ankara.
- Anonim, 2011. Fidanlık işletmesinin Kuruluşu Hazırlığı, Milli Eğitim Bakanlığı Modülü, Ankara.
- Anonim, 2013. Fidanlık Kuruluş Planı, Milli Eğitim Bakanlığı Modülü, Ankara.
- Yetgin, M.A. 2010. Meyve Ağaçlarının Aşılanması. Samsun Valiliği İl Tarım Müdürlüğü, Samsun.